

RAAP-NOTITIE 3376

Plangebied Haneweg 4

Gemeente Heerde

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Bouwkundig tekenburo Gerrit Scholten

Titel: Plangebied Haneweg 4, gemeente Heerde; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: januari 2010

Auteur: *drs. F. van Oosterhout*

Projectcode: HEHN

Bestandsnaam: NO3376_HEHN

Projectleider: drs. F. van Oosterhout

Projectmedewerker: K.G. Goedkoop

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 38715

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Bouwkundig tekenburo Gerrit Scholten heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2010 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande bodemingrepen aan de Haneweg 4 in de gemeente Heerde. Het betreft de nieuwbouw van een woning met bijgebouw.

Tijdens het veldonderzoek zijn vijf boringen verricht in een grid van 15 x 25 m in twee zuidwest-noordoost georiënteerde raaien (figuur 1). Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is geen aanleiding om op basis van het booronderzoek de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen derhalve geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Bouwkundig tekenburo Gerrit Scholten heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2010 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande bodemingrepen aan de Haneweg 4 in de gemeente Heerde. Het betreft de nieuwbouw van een woning met bijgebouw.

Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 1000 m²) ligt direct ten zuiden van de Haneweg, op het perceel ten oosten van Haneweg 4 (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 27B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 199.416/488.142.

1.3 Toekomstige situatie

Binnen de grenzen van het plangebied is voorzien in de nieuwbouw van een vrijstaande woning met kelder en een bijgebouw.

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur CultuurHistorie (KICH);

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente luchtfoto's uit Google Earth blijkt dat het plangebied bestaat grotendeels uit een grasveld. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 7 m +NAP.

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie

Het plangebied bestaat geomorfologisch gezien uit sneeuwsmeltwaterafzettingen (geraadpleegd via ARCHIS: Alterra, code 4H4).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit hoge zwarte enkeerdgronden in lemig fijn zand met grondwatertrap VII (Eilander, Kloosterhuis & De Jong, 1982: code zEz23).

IKAW

Op de IKAW valt het plangebied in een zone met een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten. Deze waardering is gebaseerd op de bodemgesteldheid in de omgeving van het plangebied (Deeben, 2005; zie ook www.cultureelerfgoed.nl).

Historische situatie

Op ca. 700 m ten westen van het plangebied is bij booronderzoek in een vergelijkbare landschappelijke situatie onder het plaggendek geen oude akker- of cultuurlaag aangetroffen die wijst op gebruik van het landschap voor de plaggenbemesting (dat wil zeggen voor de 15e/16e eeuw). Hieruit is geconcludeerd dat het waarschijnlijk gaat om een jongere ontginning uit de Nieuwe tijd (Scholte Lubberink, 1999). Het is waarschijnlijk dat het plangebied Haneweg 4 ook tot deze latere ontginningsfase moet worden gerekend.

Op de Bonnekaart van rond 1900 ligt het plangebied aan de rand van De Eng, een akkerareaal dat zich in zuidwestelijke richting uitstrekt. Ten westen van het plangebied was verspreide bebouwing aanwezig, en ook ten noorden van de Haneweg stonden gebouwen. Het plangebied zelf was onbebouwd en in gebruik als akker (<http://www.watwaswaar.nl>).

Bekende archeologische resten

ARCHIS en AMK

De dichtstbijzijnde vindplaats die vermeldt staat in ARCHIS betreft een losse vondst van een fragment laat-middeleeuws aardwerk op ca. 700 m ten westen van het plangebied (ARCHIS-waarnemingsnummer 138734). Op ca. 300 m ten oosten van het plangebied bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 13169). Het betreft een havezate uit de Nieuwe tijd die als rijksmonument beschermd is (rijksmonumentnummer 21134).

AHN en luchtfoto's

Het raadplegen van het AHN (<http://www.ahn.nl>) en recente luchtfoto's uit Google Earth heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Het plangebied bevindt zich in een zone met sneeuwsmeltwaterafzettingen waarbinnen volgens de IKAW een hoge kans bestaat op het aantreffen van archeologische resten. Gezien de aanwezigheid van de sneeuwsmeltwaterafzettingen, afgedekt door een plaggendek, is de verwachting dat eventueel aanwezige archeologische resten mogelijk goed geconserveerd zijn. Het feit dat in de omgeving van het plangebied weinig vindplaatsen bekend zijn, kan voor een deel te maken hebben met de slechte zichtbaarheid van archeologische resten door de aanwezigheid van het plaggendek. Op basis van de bekende archeologische resten in de omgeving van het plangebied, hoe gering in aantal ook, wordt uitgegaan van een brede archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Prehistorie t/m Late Middeleeuwen. De archeologische resten kunnen bestaan uit grote (vondstrijke) nederzettingen, met grondsporen als (paal)kuilen en greppels in het vlak onder het plaggendek. Daarnaast worden mobilia zowel in het opgebrachte plaggendek als in de onderliggende afzettingen verwacht.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek karterende fase. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn vijf boringen verricht in een grid van 15 x 25 m in twee zuidwest-noordoost georiënteerde raaien (figuur 1). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 120 cm -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Tot circa 60-95 cm -Mv bestaat de ondergrond uit een (opgebracht) plaggendek van donkerbruingrijs zwak siltig, zwak humeus zand. Het plaggendek gaat over in een lichtgrijs, matig siltig, zwak grindig pakket met veel ijzervlekken. Deze afzettingen zijn geïnterpreteerd als fluvioperiglaciaire afzettingen (sneeuwmeltwaterafzettingen). In boring 1 is onder het plaggendek, op 60 cm -Mv, een donkerbruingele menglaag met grind aangetroffen. De menglaag is het gevolg van ploegen of handmatig spitten. Hierbij is de top van de C-horizont opgenomen in de basis van het plaggendek. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van (restanten van) B- of BC-horizonten.

Archeologie (geen archeologische vindplaats aangetroffen)

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is geen aanleiding om op basis van het booronderzoek de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3) kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen hoogstwaarschijnlijk geen archeologische resten zullen worden verstoord.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Literatuur

- Eilander, D.A., J.L. Kloosterhuis & F.H. de Jong**, 1982. *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000; blad 26 Oost, Harderwijk, blad 27 West Heerde*. Stiboka, Wageningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van on-verharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Scholte Lubberink, H.B.G.**, 1999. Plangebieden Eeuwlandseweg en Wezeweg: gemeente Heerde: een Aanvullende Archeologische Inventarisatie. *RAAP-rapport 455*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. *De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155)*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Toi, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-Rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

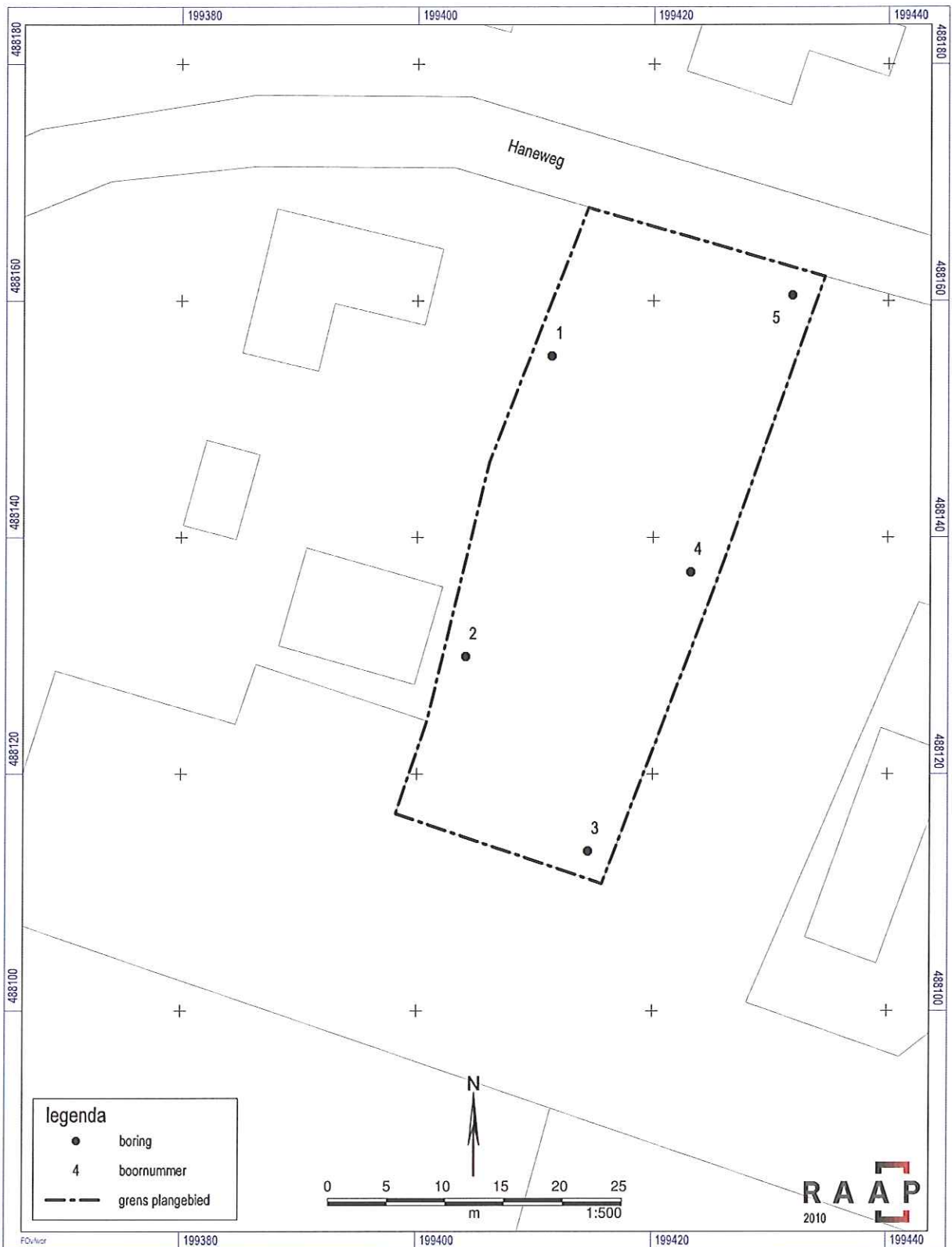
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KICH	KennisInfrastructuur CultuurHistorie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

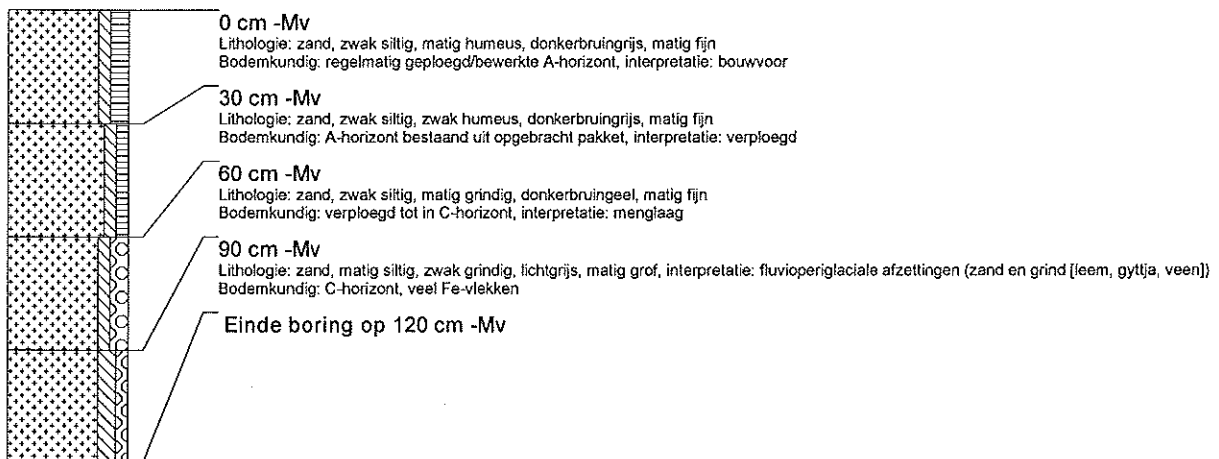
Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		1500
Middeleeuwen	Laat	1050
	Vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270
	Midden	70 na Chr.
	Vroeg	12 voor Chr.
IJzertijd	Laat	250
	Midden	500
	Vroeg	800
Bronstijd	Laat	1100
	Midden	1800
	Vroeg	2000
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
	Midden	4200
	Vroeg	4900 / 5300
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
	Midden	8640
	Vroeg	9700
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	35.000
	Midden	300.000
	Vroeg	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

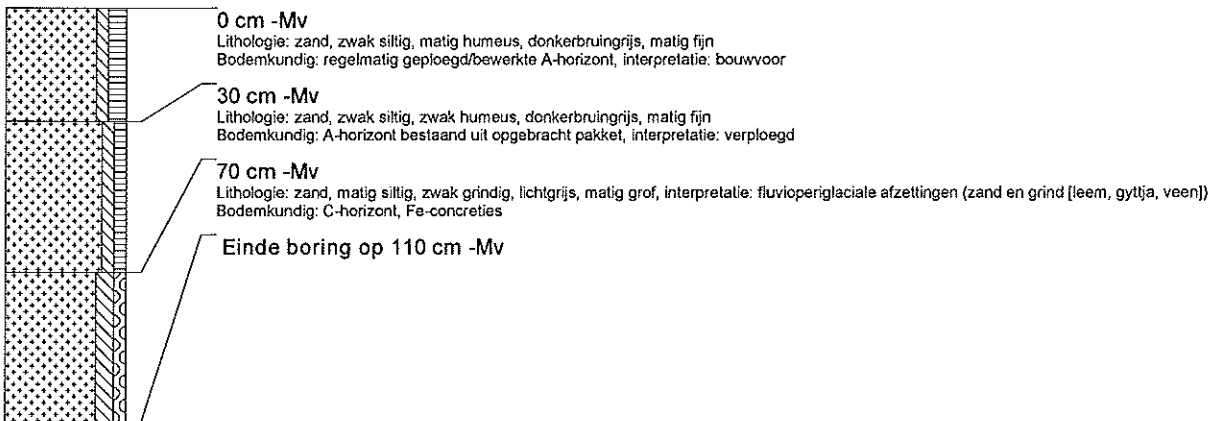
boring: HEHN-1

datum: 7-1-2010, precisie locatie: 1 m, kaartblad: 27B, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Heerde, plaatsnaam: Heerde, opdrachtgever: Bouwk. tekenb. Gerrit Scholten, uitvoerder: RAAP Oost

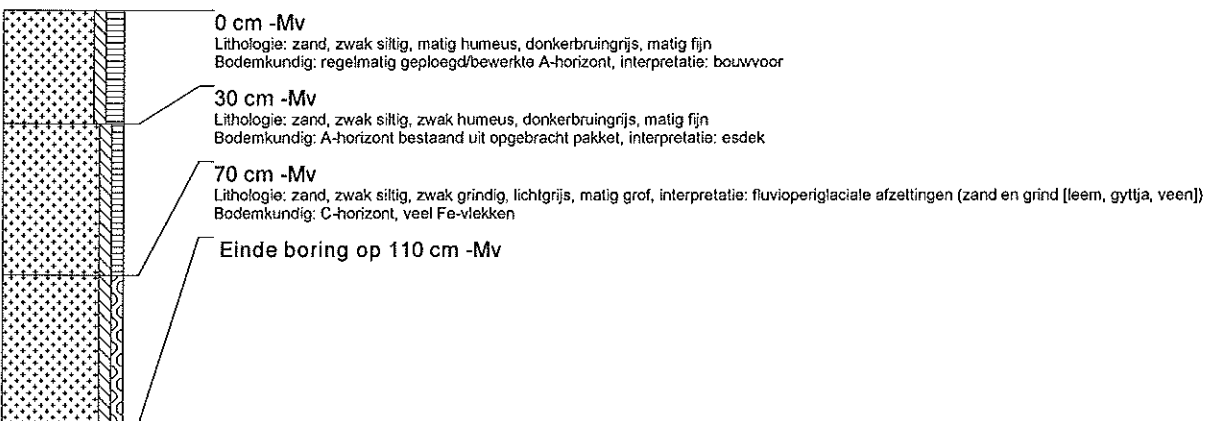
boring: HEHN-2

datum: 7-1-2010, precisie locatie: 1 m, kaartblad: 27B, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Heerde, plaatsnaam: Heerde, opdrachtgever: Bouwk. tekenb. Gerrit Scholten, uitvoerder: RAAP Oost

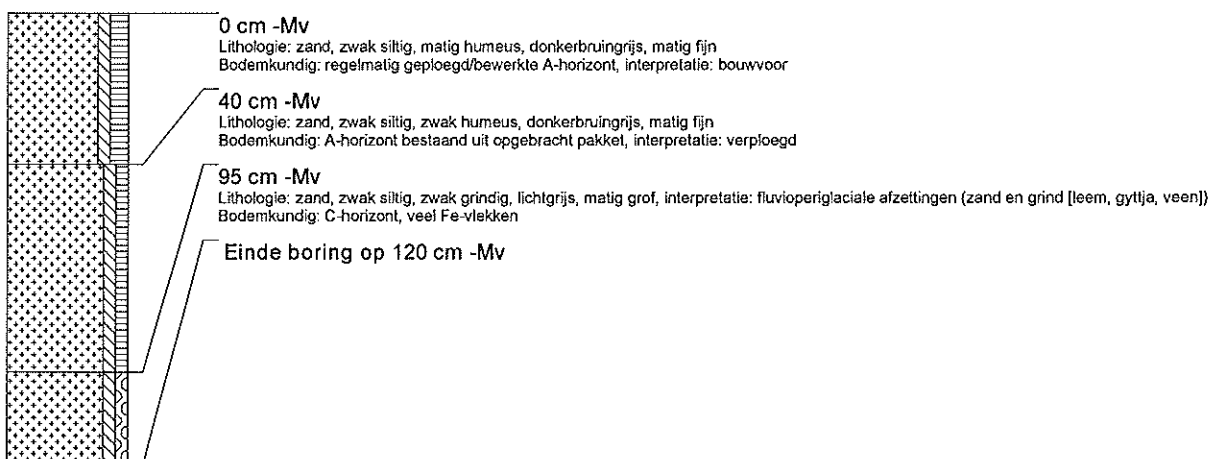
boring: HEHN-3

datum: 7-1-2010, precisie locatie: 1 m, kaartblad: 27B, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Heerde, plaatsnaam: Heerde, opdrachtgever: Bouwk. tekenb. Gerrit Scholten, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HEHN-4

datum: 7-1-2010, precisie locatie: 1 m, kaartblad: 27B, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Heerde, plaatsnaam: Heerde, opdrachtgever: BouwK. tekenb. Gerrit Scholten, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HEHN-5

datum: 7-1-2010, precisie locatie: 1 m, kaartblad: 27B, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Heerde, plaatsnaam: Heerde, opdrachtgever: BouwK. tekenb. Gerrit Scholten, uitvoerder: RAAP Oost

